

Розділові знаки при вставних словах (словосполученнях, реченнях)

Мета: навчити учнів розрізняти вставні слова в контексті аналізувати їх стилістичну роль, правильно інтонувати речення зі вставними словами, виділяти комами вставні слова на письмі; формувати організаційно-контрольні вміння оцінювати роль вставних слів у реченні, загальнопізнавальні вміння щодо правильної розстановки розділових знаків у реченнях зі вставними словами; розвивати мовленнєву культуру п'ятикласників, інтерес до пізнання, образне та логічне мислення, увагу, фантазію, пробуджувати інтерес до самопізнання та прагнення до самовдосконалення; виховувати в учнів любов до рідної мови, спостережливість

Дайте відповідь на питання:

**Що називається
звертанням?**

**Які розділові
знаки ставляться
у реченнях
із звертанням?**

**Які звертання
називаються
поширеними, а які
- непоширеними?**

Вставні слова

Так, **вставні слова** – це диво!
«**Безперечно**» і «**правдиво**»,
«**Справді**», «**вибачте**» і «**отже**»,
«**як відомо**», «**кажуть**», «**може**» ...
«**Ваша честь**» чи «**Ваша ласка**»,
ви скажіть мені, **будь ласка**?
Чи «**напевне**», чи «**мабуть**»,
слів цих дивних не забудь!

ВСТАВНІ СЛОВА — це
слова або словосполучення,
що виражають ставлення
мовця до висловлюваного.

Вставні слова (як і звертання)
не є членами речення.

На письмі вставні слова
виділяються комами.

1. **Може**, треба інакше це зробити?
2. На деревах вже листочки, **отже**, вже весна прийшла.
3. Ми вільно можемо говорити українською мовою, **на щастя**.

Групи вставних слів і сполучень слів

Групи	Приклади
Виражають упевненість, неупевненість	<i>здається, мабуть, можливо, звичайно, безумовно, певна річ, певно, видно</i>
Виражають різні почуття (радість, жаль, тривогу тощо)	<i>на щастя, на радість, на жаль, як на біду, як навмисне, на диво</i>
Указують на джерело повідомлення	<i>кажуть, за словами..., на думку..., як відомо, по-моєму, по-твоєму</i>
Указують на порядок викладу думок	<i>по-перше, по-друге, до речі, отже, таким чином, нарешті, наприклад</i>
Слова ввічливості	<i>будь ласка, вибачте</i>

Лінгвістичне дослідження

Пояснити, що виражають виділені слова, роль вставних слів у реченні:

Крізь ці кущі, здається, ніхто не пробереться.

Кажуть, після грози навіть хліб краще росте.

Мужність, безперечно, скромна.

Можливо, буде віхола.

Лінгвістична розминка

1. Дібрати синоніми до слова **безумовно**.
 2. Назвати антонім до слова **на жаль**.
 3. Продовжити ряд слів: **по-перше, по-друге...**
 4. Записати слова **по-моєму, по-твоєму** у формі множини.
 5. Дібрати синонім до слова **можливо**.
- *Із записаними словами усно складіть речення. Простежте за інтонацією в них. Яка роль цих слів у реченнях?*

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ПРИ ВСТАВНИХ СЛОВАХ

- 1. Вст. сл., ... **Напевне**, я вчасно справлюся із цим завданням.
- 2. ..., вст. сл., ... У нього, **як кажуть**, золоті руки.
- 3. ..., вст. сл. Треба уважно слухати пояснення, **звичайно**.

- *Прочитати речення, правильно їх інтонуючи.
Назвати вставні слова, пояснити розділові знаки*
- 1. І мабуть молодість для того, щоб кожний мав свою весну. (Б. Дегтярьов.)
- 2. А рік у юності – ціла вічність. Вона здається ніколи не скінчиться. (В. Врублевська).
- 3. Може не ішов я в ногу з віком, може сам від себе відставав. (Є. Гуцало.)
- 4. За правду гинули невинні. На жаль нерідко так було. (Б. Дегтярьов.)

- **Творче завдання**

- *Скласти і записати речення із поданими вставними словами. Пояснити вживання розділових знаків.*

**Безумовно,
напевно,
на диво,
по-моєму.**

Треба розрізнати

- Залежно від змісту речення слова **може, правда, кажуть, видно, здається, на щастя** та деякі інші можуть бути або не бути вставними.

Речення без вставних слів

Гірка **правда** краща за солодку брехню.

Він **може** здолати будь-які перепони.

Я завжди **думаю**, перед тим, як щось сказати.

Речення зі вставними словами

Правда, людина не може жити без друзів та родичів.

Потрібно, **може**, знайти інший спосіб вирішення проблеми?

Думаю, суперечка тут недоречна.

- *Прочитати. Пояснити, чому в одному випадку виділене слово є вставним, а в іншому – членом речення. Пояснити, чому вставні слова не є членами речення.*

•1. Нарешті люди могли повернутись до рідних осель, до нив, які чекали невтомних хліборобських рук. Чи може бути щось прекрасніше за це?.. (Марко Вовчок.) Я, може, щось на світі зрозумію. (Л. Костенко.)

•2. Ярма, здавалося, народ повік не скине. (М. Рильський.) І життя здавалося без краю... (Є. Гуцало.)

•НЕ Є вставним виділене слово в реченні (розділові знаки пропущено).

•1. На щастя злива вже вщухала а крізь хмари пробивалося сонце.

2. Усі іспити сестра на щастя склала на високі бали.

3. Відчиняли люди широко ворота поливали на щастя дорогу.

4. На щастя потяг було затримано через технічні причини.

Рубрика “Не забувай!”

* Деякі слова
бувають

* мабуть,
* щоправда,
* крім того,

лише вставними :

таким чином,
а втім, по-перше,
отже, по-друге...

Вибірковий диктант. *Виписати вставні слова:*

Кажуть, птахи відлетіли у вирій. На радість, Україна може пишатися досягненнями своїх спортсменів. Мабуть, Сергійко купив цікаву книжку. Здається, гори перевертав би й не чув утоми.

З виписаними словами скласти речення так, щоб вони були членами речення. З яким словом це неможливо зробити? Чому?

Рубрика “Не забувай!”

* Ніколи не бувають вставними
слова:

* навіть, тільки, лише, ніби,

* нібито, адже, тож.

Наприклад:

1. Я робитиму це **навіть** тоді, коли хтось проти.
2. Навколо стояла тиша, **лише** сірі ворони галасували на верхівці дерева.
3. **Тільки** встане сонце, ми підемо в ліс по суніцю.

Бліцопитування

- *Вставними називаються слова....*
- *Вставними не бувають слова....*
- *Лише вставними є слова...*
- *На письмі вставні слова виділяються.....*

